

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: Фразеологізми з компонентом «їжа» в англійській та
українській мовах.

студентки групи Па 04-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми Англійська мова і
друга іноземна мова: усний і письмовий переклад
Дери Анастасії Вадимівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Субота С. В.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Term Paper
Phraseologisms with the component "food" in English and Ukrainian.

DERA ANASTASIA

Group _PE 04-21_

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser
Assoc. Prof
SUBOTA SERGIY
PhD (Linguistics)

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У МОВІ	6
1.1. Фразеологія. Фразеологічні одиниці — стійкі словосполучення	6
1.2. Класифікація фразеологічних сполучень	6
1.3. Аналіз та порівняння фразеологічних одиниць української та англійської мов	8
Висновки до розділу 1	11
РОЗДІЛ 2. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ “ЇЖА” В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ.	
ПОРІВНЯННЯ	12
2.1. Аналіз фразеологічних одиниць з компонентом «хлібопекарська продукція»	12
2.2. Аналіз фразеологічних одиниць з компонентом «молочна продукція»	15
2.3. Аналіз фразеологічних одиниць з компонентом «м'ясна продукція»	18
2.4. Аналіз впливу історичних та культурних чинників на виникнення фразеологізмів	21
Висновки до розділу 2	23
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
РЕЗЮМЕ	27

ВСТУП

На сьогоднішній день та ще з давніх часів фразеологічні вирази, як неоціненний культурний ресурс, розкривали глибину і різноманітність мовного вираження, віддзеркалюючи багатогранність історичного розвитку мови та психологію народу. Завдяки ним, ми можемо у різних образах заховати цілу палітру історичних, традиційних та культурних аспектів суспільства. Англійські та українські фразеологізми вражають виразністю національного колориту, а серед англійських чимало таких, що стали спільним надбанням для різних націй світу.

Одне із ключових виражень культурного коду є гастрономічна спадщина: місцеві продукти, кулінарні традиції та автентичні страви. Їжа — це те, чого людство потребувало завжди, тому і не дивно, що фразеологічних виразів з цим компонентом — чимало.

Звичайно, кожна країна має свої гастрономічні особливості, тому буде дуже цікавим розглянути відмінності та чинники, якими вони обумовлені.

Отже, аналіз фразеологічних одиниць, пов'язаних з харчуванням, має важливе значення для розуміння культурного та лінгвістичного контексту.

Актуальність курсової роботи: Фразеологізми з компонентом «їжа» є найпоширенішими з усіх. Це і не дивно, адже потреба харчуватись є необхідною для кожної людини.

Ми зустрічаємо фразеологізми не тільки у повсякденному мовленні, а ще й у літературі, ЗМІ та навчальних підручниках.

Також повноцінне розуміння іноземної мови потребує знання усіх виразів, які використовують носії мови. Тому знання фразеологізмів є корисним для пізнання і покращення міжкультурної комунікації.

Мета курсової роботи: дослідження фразеологізмів з компонентом «їжа» в англійській та українських мовах, порівняння усталених сполук, дослідити

культурні , стилістичні та синтаксичні відмінності та чинники , якими вони зумовлені.

Поставлена мета передбачала виконання таких завдань:

- зробити критичний аналіз наукової літератури по тематиці дослідження;
- провести вибірку фразеологічних одиниць даного типу з компонентом «їжа»;
- проаналізувати варіативність та використання їх у різних контекстах, повсякденні та художній літературі.
- навести приклади ефективного використання фразеологізмів у мовленні та дати визначення їх впливу на мову в цілому

Об'єктом курсової роботи є українські та англійські фразеологізми з компонентом «їжа». Стійкі словосполучення , які складаються з декількох слів і використовуються для передачі певної ідеї.

Матеріал дослідження: українські та англійські фразеологічні словники.

Предметом курсової роботи є аналіз , дослідження та порівняння фразеологізмів з компонентом «їжа» у двох мовах, задля розуміння тематично-культурних аспектів. Метод аналізу полягав у вибірці фразеологізмів зі словників та відборі найуживаніших компонентів.

Практична цінність дослідження: покращення та вдосконалення мовних навичок, розуміння мови та міжкультурної комунікації, покращення мовної виразності у письмовій та усній мові. Це дослідження важливе для практичного застосування в різних аспектах мови ,культури та освіти.

РОЗДІЛ 1 .ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У МОВІ

1.1 Фразеологія. Фразеологічні одиниці — стійкі словосполучення

Фразеологія відіграє значущу роль у мові і являє собою розділ мовознавства ,який досліджує вивчення фразеологічних одиниць. Вони вважаються однією з найцікавіших та водночас найскладніших складових будь-якої мови. Завдяки цим сполукам ми можемо збагатити нашу мову та надати культурних особливостей , виразності чи експресивності нашим словам.

Фразеологізми є відзеркаленням історії. Кожна нація має свої особливості, та вони , певним чином, впливають на формування фразеологічних сполук, прислів'їв , приказок , тощо.

Використання та знання різних виразів допомагає підтримувати ідентичність мови та її культурно-історичне значення , історичні події та міфологію ,при цьому ще й підкреслюючи індивідуальний , притаманний певному народові ,стиль спілкування.

Тобто , завдяки аналізу фразеологізмів можна прослідкувати історичні зміни певної нації.

Окрім цього , фразеологізми використовуються носіями мови у повсякденні. Застосовуючи їх , вони додають колориту та особливої виразності мові , що в свою чергу сприяє розширенню словникового запасу та ефективній комунікації з співрозмовниками.

1.2. Класифікація фразеологічних сполучень

Фразеологізми можна розрізнити за певними критеріями.Давайте роздивимось такі класифікації : “генетична , семантична та функціональна.” [Ужченко & Ужченко,2005: 98].

Генетична класифікація : тут нам варто звернути увагу на походження сполук.

Звичайно , вони можуть бути національними , тобто притаманними певній нації чи запозиченими та використовуватись великою кількістю людей

різних національностей та країн. До групи корінних та національних сполук варто відносити прислів'я та приказки. У фразеологічному складі української мови виділяють різну кількість генетичних груп. Л. Скрипник називає :

“..1) *питомо українські фразеологічні одиниці(наприклад «водити за ніс» увійшли до мови у спільнословянський період)*

2) *запозичені фразеологічні одиниці (“тримати руку на пульсі» — запозичено з англійської мови « to keep one 's finger on the pulse”)*

3) *фразеологічні кальки й напівкальки.”[Ужченко & Ужченко,2005: 101]*

Також давайте розглянемо класифікацію , яку розробив на початку 60-х років позаминулого століття Л. Булаховський. Вона складається з цілих восьми груп : “ 1)*прислів'я та приказки*

1) *професіоналізми*

2) *усталені вислови з анекдотів*

3) *цитати і образи зі Старого й Нового завітів*

4) *ремінісценції античної старовини*

5) *переклади поширених іношомовних висловів*

6) *крилаті вислови іноземних письменників*

7) *влучні вирази видатних людей” [Ужченко & Ужченко,2005: 101]*

Семантична класифікація : В.Виноградов подає семантичну класифікацію , яка отримала найбільше зацікавлених осіб та прибічників , виділивши три основних типи фразеологічних сполук: [Ужченко & Ужченко,2005: 98] “1) *Фразеологічні зрощення (цьому типу характерні невмотивовані сполуки, які включають в себе архаїзми чи невживані слова , наприклад « бити байдики»)” 2)“Фразеологічні єдності (цей тип, на відміну від першого має мотивоване значення та зміст («вітер у кишенях свистить» , «кров з молоком» ,також тут є наявність контрасту , наприклад « робити з мухи слона»)”[Ужченко & Ужченко,2005: 99]*

3)“Фразеологічні сполучення (тут повністю є присутнім зв’язане значення , наприклад «зачепити честь», «порушити питання» ; також у таких фразеологічних сполуках слово із зв’язним значенням може бути змінено синонімом)” [Ужченко & Ужченко,2005: 99]

Функціональна класифікація : За Баранником можна вирізнити декілька певних груп :“1)Фразеологічні сполуки у літературі (їх походження йде з робіт відомих літературних діячів) 2) Фразеологічні сполуки у фольклорі (такі фразеологізми виникають внаслідок історичних подій) 3)Жанрова фразеологія (ще можна назвати професійно-специфічною. Використовується у певних сферах діяльності.)” [Ужченко & Ужченко,2005: 102]

1.3 Аналіз та порівняння фразеологічних одиниць української та англійської мов

Почнемо з подібностей та спільних рис притаманних фразеологічним сполукам в українській та англійській мовах.

По-перше , хочеться почати з семантики.

Семантичні подібності

Обидві мови мають в собі безліч фразеологічних сполук на ідентичні теми. Давайте роздивимось приклад з теми «їжа» : український фразеологізм «мед з вуст капає» та англійський «honey words» — обидва використовуються для опису людини , яка з метою отримати вигоду чи сподобатись комусь, використовує пестливі та приємні слова.

Візьмемо , ще один приклад з теми «погодні умови» : український варіант «лити як з відра» є відповідником англійського « to rain like cats and dogs», що має значення сильного дощу.

Отже , можна зробити висновок , що використання фразеологізмів у різних мовах , але на одну й ту ж саму тематику є спільним об’єднуючим фактором.

По-друге, роздивимось метафоричні подібності.

Метафоричність

Метафори та фразеологізми дуже пов'язані між собою. Досить часто фразеологізм включає в себе метафору, вони переплітаються та утворюють складний унікальний вираз.

Вживання метафори у фразеологічній сполучці є поширеним в обох мовах, тому це ще одна спільна риса.

Давайте розглянемо приклади:

Український варіант: «вилити душу». Тут дієслово «лити» використовується в непрямому значенні, а основна ідея в розкритті своїх найглибших почуттів та думок комусь іншому.

Англійський приклад: «to spill the beans». Його метафоричне походження пішло ще з Стародавньої Греції. Тім Боуен пролив світло на походження цього терміну — «Раніше, боби використовували як засіб для обрання представників влади. Кандидати ставили свої шоломи в лінію, а голосуючі клали боби в шолом фаворита. Під кінець виборчого процесу і підрахування бобів, переможець висипав боби й одягав шолом, таким чином розсипання бобів стало розкриттям результату таємного процесу.»

Отже, можна помітити, що використання метафоричних образів у фразеологізмах зустрічається в обох мовах і робить значення останніх глибшими та більш комплексними.

Зараз давайте розглянемо відмінності між фразеологічними сполуками в обох мовах:

Історичні та культурні чинники

Звичайно, ключові історичні, релігійні та літературні події, які відбувалися на територіях двох країн мали великий вплив на формування мови. Українська мова та фразеологізми, в основному, відображають сільське господарство, тваринництво та землеробство, адже з давніх-давен це були основні види праці.

Тому ми маємо безліч фразеологізмів пов'язаних з цими темами: «сіяти розбрат» (означає викликати ворожнечу, тісно пов'язано до процесу сівби), «як собака у човні» (у незручному, непевному становищі), «хміль б'є, вдарив в голову» (хто-небудь починає п'яніти, хміль вирощують як сільськогосподарську культуру), «орати на чужому полі» (втручатися в чужі справи чи робити те, що не належить до ваших обов'язків, тут також бачимо, що походження відображає землеробську діяльність, коли братися до роботи на чужій землі без дозволу вважалося недотриманням та порушенням правил. Також українська мова насичена різними висловами, які підкреслюють рішучість, боротьбу та сильний дух, на це вплинув період війн та революцій, обумовлених зміною влад. Наприклад — «до останнього подиху» та «узяти в кільце».

Натомість, англійські фразеологізми включають багато морських елементів, обумовлені вони морськими подорожами та колоніальними зв'язками з іншими країнами. Наприклад: «to show the ropes» (коли ти навчаєш когось чомусь новому, походження пов'язане з давнім виразом коли когось вчили морській справі), «loose cannon» (хтось, хто поводить неkontrolьовано або несподівано та може спричинити проблеми іншим людям.) Ця ідіома виникла з морської термінології. В епоху вітрильних кораблів «вільна гармата» вказувала на гармату, яка зірвалася з причалів під час морських битв. Також цікавий фразеологізм, який має в собі суперечливу але захоплюючу історію про походження — «bite the bullet» (приймати неприємне рішення, робити щось проти своєї волі. До появи анестезії пацієнт під час операції кусав шматок дерева, щоб запобігти роздробленню зубів, стиснувши щелепу. За відсутності деревини хворому давали кулю, щоб вкусити. Свинець був м'якшим за його зуби, і він не завдавав їм шкоди, коли б він кусав.)

Розглядаючи ці приклади, ми можемо побачити як культурні та історичні події зіграли свою роль у формуванні фразеологічних сполук двох країн.

Висновки до розділу 1

Фразеологізм являє собою стійке словосполучення чи вислів, яке має глибоке значення та відображає культурні, релігійні, історичні цінності певного народу.

Зробивши огляд класифікацій фразеологічних сполучень за генетичним, семантичним і функціональним критеріями, можна визначити різноманітність цих утворень у мові. Генетична класифікація розкриває їх походження, семантична - значення, а функціональна - сферу застосування.

Фразеологічні сполуки в українській та англійській мовах демонструють семантичні та метафоричні подібності. Обидві мови використовують фразеологізми для вираження ідентичних концепцій і сприймаються як спільний об'єднуючий фактор.

Також важливо зазначити, що метафоричні образи широко використовуються в обох мовах, що робить значення фразеологізмів більш глибокими та складними. Однак, історичні та культурні чинники різних країн формують різноманітність фразеологічних сполук та вказують на їх відмінності.

Українські фразеологізми часто пов'язані з сільськогосподарським життям та різними аспектами сільської культури, тоді як англійські мають в собі мотиви морських та колоніальних тем, відображаючи історичні шляхи країни.

РОЗДІЛ 2. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ “ЇЖА” В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ. ПОРІВНЯННЯ.

2.1. Аналіз фразеологічних одиниць з компонентом “хлібопекарська продукція”.

Провівши аналіз фразеологічних словників української та англійської мов можна сказати, що сполуки з компонентом «їжа» є досить вживаними.

Проаналізувавши словники і відібравши найповторюваніші слова мені вдалося виділити три групи фразеологічних сполук з компонентами:

“хлібопекарська продукція”, “молочна продукція та “м’ясна продукція”.

Давайте розглянемо, які компоненти є найбільш поширеними в англійській мові використовуючи *функціональну класифікацію*. Більшість сполук походять з фольклору і виникли внаслідок певних історичних та культурних подій. Дуже часто зустрічаються фразеологізми зі словами: *cake, bread, pie*. (*торт, хліб, пиріг*). Тепер проаналізуємо пару прикладів з англо-українського фразеологічного словника Баранцева К. Т.:

- 1) “*Bread and butter* — 1) засоби до існування, насущний хліб”
“*The poor man’s alarm was pitiful. His bread and butter was a stake* (К. London)” [Баранцев, 2005:155]
- 2) “*Bread-and-cheese marriage* — одруження з бідняком “ [Баранцев, 2005:155]
- 3) “*Bread line* — черга безробітних за безкоштовним харчуванням”
[Баранцев, 2005: 156]
- 4) “*Bread and water* — хліб і вода (малопоживна їжа)”
- 5) “*Break bread (with one)* — користуватися чиеюсь гостинністю
[етим.бібл.]”
“*Get away with you all, there’s nothing for you here. I’m sorry I let you break bread in my house. (A. Cronin)*” [Баранцев, 2005: 156]

Деякі з цих фразеологізмів присутні також і в українській мові, наприклад аналогом до виразу «bread and butter» буде «хліб насущний», що означає — «...засоби, необхідні для існування, щось найважливіше, найістотніше»:
«Раніш селянина давили межі, панські володіння, вічні турботи про хліб насущний. (Чаб.) [Білоноженко & Паламарчук, 1993 Кн.2 :927]

Наступним, але не менш поширеним компонентом буде «cake».

Опрацювавши інформацію з словників — *Cambridge Dictionary*, *Oxford Dictionary*, *Collins English*, *Macmillan Dictionary* та *Merriam-Webster Dictionary* хочу представити найпопулярніші фразеологізми з цим словом:

1) *Piece of cake* — легка справа;

“For him, taking tests is a piece of cake.” (Cambridge Dictionary)

Для нього здавати тести – легке діло. (Кембриджський словник)

2) *Take the cake* — “..перемогти, або стати найкращим у чомусь.”

“While it didn’t take the cake for the warmest Christmas on record, it was close - Krista McEnany” (Merriam-Webster Dictionary)

Хоча це не стало найтеплішим Різдом в історії, але було близько - Кріста МакЕнані (Словник Merriam-Webster)

3) *Cakewalk* — “...дуже легка або безтурботна справа; щось, чого легко досягнути.”

“The Superbowl was a cakewalk for the Forty-Niners”. (Cambridge Dictionary)

Суперкубок був простою справою для Forty-Niners. (Кембриджський словник)

4) *The icing on the cake* — “..щось, що робить вже добру або успішну справу, ще кращою або ще більш приємною.”

“The third goal was the icing on the cake” (Collins English Dictionary)

Вишенькою на торті став третій гол (Collins English Dictionary)

5) *Sell like hotcakes* — “..продаватися дуже швидко або у великій кількості; коли щось дуже популярне або є попит на щось.”

“The new game is apparently selling like hot cakes.” (Cambridge Dictionary)

Нова гра, мабуть, дуже популярна. (Кембриджський словник)

Також, хочеться виділити фразеологізми зі словом «pie» :

- 1) *Easy as pie*— аналогічний до «rice of cake» , дуже легка справа або завдання;
- 2) *Pie in the sky* — нереалістичне чи неосяжне бачення або ідея.
- 3) *To have a finger in every pie* — “...бути впливовою особистістю або брати участь у багатьох проектах.”
- 4) *To have a piece of the pie* — “..брати участь у чому ; мати частку чи отримувати прибуток чи вигоду к чомусь.”
- 5) *To be pie-eyed* — “..опис людини, яка випила багато алкоголю, п’яний.”

Тепер давайте розглянемо використання даних слів та компонентів в українській мові за допомогою *функціональної класифікації*. В українській мові є багато фразеологізмів зі словом хліб , це насамперед обумовлено історичними та культурними чинниками.

Українці з ще з давніх часів виробляли та споживали хліб. Випічка хліба вважається не просто заняттям, а мистецтвом , символом гостинності та добробуту. Хлібобулочні вироби були основним продуктом харчування і дуже шанувалися.

Проаналізувавши фразеологізми представлені у фразеологічному словнику уклад. В. М. Білоноженко хочеться виділити певні фразеологізми з компонентом «хліб» , а саме:

- 1) *великий хліб* — “..високий урожай зернових.”

Наприклад : «*Високий урожай, великий хліб країни... До творення цього всенародного багатства найбільш причетні правофлангові п'ятирічки*» (Рад. Укр.). [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 926]

- 2) *тяжкий хліб* — “...заробіток , здобутий важкою працею, великими зусиллями.”

Наприклад : «*Тепер вірю, що буде в нас школа, хоч і тяжкий ваш (вчителя) хліб*» (Стельмах). [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 927]

3) *хліб та сіль*— “..вживаємо як традиційне привітання до тих, що їдять за столом, та побажання їм приємного апетиту.” [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 926]

Наприклад :« *Добрідень, — ска же, - хліб та сіль! Здоровенькі були з весіллям, свату!» (Г.-Арт.)* [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 926]

Наступний , широковживаний компонент з категорії хлібобулочні вироби це — тісто.

Розглянемо приклади представлені у словнику :

1) *з іншого тіста* — “...не схожий на інших, не однаковий з іншими.
“[Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 886]

2) *з одного тіста* — “..подібні один до одного , однакові”[Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 886]

3) *з м'якого тіста* — “...безвольна людина , непослідовна у своїх діях, поглядах.”[Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 886]

Наприклад :

Я вже знайс ма з сим паном, і правду ти кажеш, що він з м'якого тіста (Л. Укр.).[Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 886]

Отже , можемо побачити , що в обох мовах присутні різні фразеологізми з компонентом «їжа» , а саме «хлібопекарська продукція». В обох мовах використання певних слів обумовлено особистими історичними та культурними контекстами.

Більше фразеологізмів з компонентом «хліб» можна помітити в українській мові , адже землеробство та випікання хлібом з давніх-давен було ремеслом , яке передало свої традиційні мотиви у мову.

2. 2. Аналіз фразеологічних одиниць з компонентом « молочна продукція»

Наступною категорією їжі є «молочна продукція». Тут можна розглянути слова «butter» (масло) , «milk»(молоко) та «cheese» (сир).

Скористаємось англо-українським фразеологічним словником К.Т.

Баранцева та роздивимось основні найпоширеніші приклади використання слова «butter» (масло) у фразеологічних сполуках:

1) *butter-and-egg man* — “..людина, яка вважається багатієм і марнотратом” [Баранцев, 2005: 177]

Наприклад: «*At the recollection she almost smiled, on his fortnight's holiday, ill at ease, careless or ignorant of the precise gentilities of the table, altogether in the wrong galley; "A butter-and-egg man" - Richard's phrase "making up to her!" (A. Cronin).* [Баранцев, 2005: 177]

«Пригадавши це, вона ледь не посміхнулася, у відповідь на його дводенну відпустку, неспокійно, недбало або не знаючи точних знатностей столу, зовсім не на тому камбузі; «Цей багатий чоловік» — фраза Річарда «хоче помиритися з нею!» (А. Кронін)

2) *butter fingers* — “..людина, у якої все валиться з рук” [Баранцев, 2005: 177]

3) *butter one's bread, to* — “..заробляти собі на існування, виправдовувати своє утримання.” [Баранцев, 2005: 177]

Наприклад: «*She had, if anything, too little notion of how to butter her bread*» (J. Galsworthy). [Баранцев, 2005: 177]

«Вона мала уявлення про те, як заробляти собі на існування» (Дж. Голсуорсі).

4) *butter to butter is no relish* присл. — “..одноманітність набридає” [Баранцев, 2005: 177]

5) *butter wouldn't melt in one's mouth* — «..і мухи не скривдить» [Баранцев, 2005: 178]

Наприклад: «*Butter wouldn't melt in her mouth; but how would she talk to her young man (J. Galsworthy).*» [178,3] «Вона і мухи не скривдить; але як вона розмовляла зі своїм молодим чоловіком (Дж. Голсуорсі).»

Наступний компонент — «milk» (молоко)

- 1) *milk for babes* — “..якась легка справа , щось легке для розуміння та сприйняття.” [Баранцев, 2005: 673] .Цей фразеологізм не є важким для розуміння , адже маємо асоціацію з дитиною, яка не може сприймати надто складну інформацію.
- 2) *spilt milk* — “..зазвичай має значення «не переймайся», «нічого вже не зробиш» [Баранцев, 2005: 673]
- Наприклад: *"You speak as if you rather like it.*
"The milk is spilled, and it's no good worrying" (J. Galsworthy). [637,3]
 «Ви говорите так, ніби вам це подобається. «Нічого вже не вдієш, і хвилюватися не варто» (Дж. Голсуорсі).
- 3) *milk of human kindness* — “...у значенні співчутливої , щирої людини” [Баранцев, 2005: 673]
- Наприклад: *«Ida Hopkins was such an optimist, such a progressive, such a frequenter of committees, so wet with the milk of human kindness, that he felt bored, ashamed, and stung to ironic revolt» (J. Lindsay) [Баранцев, 2005: 637]*
- «Айда Гопкінс був таким оптимістом, таким прогресивним, таким постійним відвідувачем комітетів, таким добродушним, що він відчував нудьгу, сором і іронічний бунт» (Дж. Ліндсі)

І останнім словом присутнім у фразеологізмах з категорії «молочні продукти» буде — «cheese» (сир):

- 1) *cheese it !* — «стерезисьь!» [Баранцев, 2005: 211]
- Завдяки цьому речення можна зрозуміти зміст цієї фрази:
"Cheese it, old man," he murmured reproachfully»(O. Henry). [Баранцев, 2005: 211] «Стерезисьь, старий», — докірливо пробурмотів він (О. Генрі).
- 2) *cheese-paring policy* — “політика копійчаної економіки» [Баранцев, 2005: 211]

Якщо порівнювати наявність фразеологізмів з компонентом «молочні продукти» в українській мові найбільш вживаним буде компонент

«молоко». Це також пов'язано з сільськогосподарською діяльністю , а саме тваринництвом. Давайте розглянемо приклади наведені у фразеологічних словниках :

- 1) *ще материне молоко на губах не висухло*— “..опис когось, хто молодий, неповнолітній, недосвідчений” [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.1 : 503]

Наприклад: *В тебе, Лаврін, молоко на губах не обсохло, а ти брехню завдаєш (Н.-Лев.)* [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.1 : 503]

- 2) *молоко кисне* — “...коли стає неприємно або моторошно від чогось” [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.1 : 503]

Давайте роздивимось приклад:« *В мене свекруха люта змія.. як гляне, то од її очей молоко кисне (Н.-Лев.)*» [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.1 : 503]

- 3) *кров з молоком* — “..опис людини , яка має здоровий вигляд, з румянцем”[Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.1 : 503]

Наприклад : «*Я рад сердечно, Що бачу пана, як молоко та кров, Глянь, як погладшали... (Біл.)*» [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.1 : 503].

2.3 Аналіз фразеологічних одиниць з компонентом «м'ясна продукція»

В українській мові найуживанішим словом з категорії «м'ясна продукція» звичайно є «сало». Цей продукт вже є символом побуту та домашнього затишку на кухні в українській культурі. Сало з давніх-давен цінувалося за свою практичність — те що його можна було зберігати довгий час. Давайте розглянемо декілька прикладів фразеологізмів із цим словом:

- 1) *дурне сало без хліба* — “*Нерозумна, нездатна людина.*” [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 778]

Наприклад: «—*Дурне ти сало без хліба, - говорить жінка в свитині, — погань така*» (Стельмах);[Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 778]

2) *як салом по губах* — “..кому небудь приємно , радісно ” [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 778]

Наприклад: *«Що на майдані робиться? — Мітингу ють, пане отаман. — Тур заявив, що годі. Каже: «Іду до червоних». Я, каже... тепер знаю, що тільки з червоним прапором нас прийме народ. А гайдамакам як салом по губах (Панч)»* [Білоноженко & Паламарчук,1993 Кн.2 : 778]

Також , як було вказано вище в українській мові є багато фразеологізмів на тематику війни , що обумовлено історичними чинниками , один з них включає в себе компонент « м'ясо» :

1) *гарматне м'ясо* — “..у значенні людей, яких посилають на несправедливу і очевидну загибель на війні ” [Білоноженко & Винник,2003 :414]

Розглянемо приклади з літератури: *«А раб безмовний — не людина, Гарматне м'ясо тільки він... І жруть його гармата й міна (М. Чернявський);*

Злидарі усіх країн не хочуть бути гарматним м'ясом, але мети свідомим класом (В. Сосюра);[Білоноженко & Винник,2003 : 414]

2) *відірвати з м'ясом* — “..разом із шкірою, або тканиною ” [Білоноженко & Винник,2003 : 414]

Наприклад: *Два хрести було за хоробрість. Одірвав з м'ясом від гімнастерки (А. Головка)*[Білоноженко & Винник,2003 : 414]

Наступний приклад з використанням слова «ковбаса» :

1) *котися ковбасою* — “..коли хочеш позбутися когось ” [Білоноженко & Винник,2003 : 309]

Наприклад: *«Херсонський катюга, англійської королеви холуй, відчалюй, поки не пізно! .. неслись веселі погрози на море. — Котись ковбасою за горизонт! (О. Гончар).»* [Білоноженко & Винник,2003 : 309]

Тепер давайте порівняємо використання компоненту «м'ясна продукція» в англійській мові. Тут в нас є поширеними слова: «bacon» (бекон) та «beef» (яловичина).

Почнемо з компоненту «beef» :

1) *beef about (someone or something)*— Скаржитися або нарікати на когось або щось [6]

Наприклад: «*Of course Marjorie is beefing about how I left dishes out in the kitchen—she's not happy unless everything is perfectly put away*» [6]

«Звичайно, Марджорі бідкається, що я залишив посуд на кухні — вона не щаслива, якщо все не зібрано ідеально»

2) *beef-head* — незграбна людина;

Наприклад:

«*Of course he broke the vase—that guy is such a beef-head.*» [6]

«Звичайно, він розбив вазу — цей хлопець такий незграба». [6]

Наступний компонент «bacon»:

1) *bacon-faced* — опис зовнішності людини, яка «..Має повне, гладко виголене обличчя, схоже на обличчя свині.» [6]

Наприклад :

«*These bacon-faced magistrates, puffed up with their own self-importance, grow fat off the hard work of the poor.*»[6]

«Ці судді з товстими пиками, пихаті власною значущістю, товстіють від важкої праці бідних»[6].

2) *bring home the bacon* —тяжко працювати, приносити додому зароблені гроші.[6]

Наприклад:

«*Now that I have a full-time job, I'm bringing home the bacon!*»[6]

Тепер, коли я маю повний робочий день, я приношу додому багато грошей!

2.4 Аналіз впливу історичних та культурних чинників на виникнення фразеологізмів

Досліджуючи фразеологізми обох мов можна помітити відмінності та переважання деяких слів в українській мові чи навпаки в англійській. На це впливали історичні, географічні та культурні чинники.

Історичні чинники

Історичні події такі як: міграційні потоки, війни та зміна влади залишили свій відбиток на мовах двох країн. Якщо говорити про українську мову, то під час козацької епохи додалося дуже багато слів пов'язаних з цією тематикою сюди ж можна додати фразеологізми, які передають значення «хоробрості» та «сили духу», адже український народ з давніх–давен страждав від утисків інших країн.

Описуючи формування англійської мови не можна не згадати розширення Британської імперії, що своїм чином асимілювало англійську мову з багатьма іншими та вплинуло на виникнення фразеологічних сполук.

Культурні чинники

Тут знову ж таки хочеться підкреслити культурні обміни та зв'язки. В українській мові, можна навести приклад, коли було польське панування на наших землях, що додало велику частку традицій та звичаїв польського народу в нашу країну.

Географічні чинники

Наступним чином можна розглянути те, як географічне розташування та доступність до продуктів харчування відобразилось на фразеологізмах. В англійській мові переважає компонент «риба», в той час як в українській «м'ясо», давайте розглянемо фактори які сформували таку відмінність:

Переважна більшість англомовних країн розташовані близько до водойм, що робить рибу легкодоступним та вигідним енергетичним ресурсом. В той час як на українських територіях домінувала аграрна спрямованість. Українці

традиційно займалися тваринництвом та використовували м'ясні продукти в повсякденному житті.

Висновки до розділу 2

Отже, українська та англійська мови багаті на фразеологізми з компонентом "їжа", у представленій роботі розглянуті — «хлібопекарська продукція», «молочна продукція», «м'ясна продукція». У фразеологічних словниках обох мов можна знайти велику кількість вживаних виразів з такими компонентами.

Аналізуючи їх можна відзначити, що ці вирази відображають культурні та історичні особливості кожної країни та свідчать про важливість харчування та історичні аспекти, які вплинули на формування цих сполук.

У словниках було представлено численні приклади вживання таких компонентів, як "butter" (масло), "milk" (молоко) та "cheese" (сир), "meat" (м'ясо), "pie" (пиріг) і так далі. Завдяки літературним прикладам з вживанням цих фразеологічних сполук ми змогли на практиці побачити яке значення вони в собі несуть та в яких ситуаціях носії користуються ними.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Фразеологія відіграє дуже важливу роль і являє собою великий розділ мовознавства, який досліджує вивчення фразеологічних одиниць.

Фразеологічна одиниця — це стійке словосполучення, яке має в собі певне значення, що відображає історичні, культурні, географічні і навіть релігійні чинники певного народу або нації. Стійкі сполуки використовуються носіями мови у повсякденному житті і знання цих виразів допомагає робити вашу мову більш колоритною та ефективнішою при спілкуванні з іноземцями.

Фразеологізми з компонентом «їжа» становлять дуже велику частку, адже їжа — ресурс для виживання, те що буде актуальним та потрібним завжди. Через певні умови та події, які відбувалися протягом довгих років були сформовані стійкі фразеологічні вирази, які досі широко використовуються багатьма людьми по всьому світу.

Вивчення та аналіз фразеологізмів завжди буде актуальною темою, адже для повноцінного вивчення мови, культурного збагачення та покращення комунікативних навичок є необхідним їх знання та використання.

Отже, вивчення та дослідження фразеологізмів з компонентом «їжа» є цікавою гастрономічно-історичною подорожжю та способом розширення свого словникового запасу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фразеологія сучасної української мови : посібник / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко; М-во освіти і науки України, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 399 с.
2. Словник фразеологізмів української мови / НАН України, Ін-т укр. мови, Укр. мов.-інформ. фонд; [уклад.: В. М. Білоноженко та ін. ; відп. ред. В. О. Винник]. – Київ: Наук. думка, 2003. – 786, [1] с. – (Словники України).
3. Англо-український фразеологічний словник / Уклад. К.Т. Баранцев. — 2-ге вид., випр. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2005. — 1056 с.
4. Фразеологічний словник української мови / АН України, Ін-т укр. мови ; [уклад.: В. М. Білоноженко та ін., редкол.: Л. С. Паламарчук (голова) та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1993. Кн.2. 529-980 с
5. Фразеологічний словник української мови / АН України, Ін-т укр. мови ; [уклад.: В. М. Білоноженко та ін., редкол.: Л. С. Паламарчук (голова) та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1993. Кн. 1 . – 1993. – 528 с.
6. *Farlex Dictionary of Idioms.(2015). from <https://idioms.thefreedictionary.com/beef>*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Токарева, Т. (2023). Фразеологізми як засіб стилістичної виразності. Наукові записки. Серія: Філологічні науки,(193),265–272.

Демиденко Г. Паралінгвальні фразеологізми в українській етнокulturі : монографія / Г. Демиденко. – [2-ге вид.]. – Кривий Ріг : НПП АСТЕРІКС, 2016. – 175 с.

Порівняльна лексикологія англійської та української мов. [англ./укр.]: Верба Л. Г. Нова Книга, 2008 - 248 стор. Навчальний посібник для ВНЗ.

Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник.: Нова Книга - 224 стор. Довідкове видання.

Фразеологія: знакові величини.: Навчальний посібник для ВНЗ. Баран Я. А. та ін. Нова Книга, 2004 - 256 стор.

Українська фразеологія: чому ми так говоримо/ Ф. П Медведєв
Вища школа, 1978 - 229 стор.

Фразеологія в українському діалектному мовленні / Наталія Дмитрівна Коваленко ТОВ "Drukarnja "Ruta", 2021 - 403 стор.

РЕЗЮМЕ

Фразеологізми становлять велику частку в українській та англійській мовах.

Найпопулярнішими є сполуки з компонентом «їжа», адже це є актуальним ресурсом.

Метою даної роботи було дослідження фразеологізмів з компонентом «їжа», а детальніше розглянули компоненти «хлібобулочні продукти», «м'ясні продукти», та «молочні продукти» в українській та англійській мовах шляхом аналізу фразеологічних словників, де були представлені основні вирази, приклади та їх значення.

Завдяки порівнянню дослідження показало, що фразеологізми в обох мовах мають свої історичні, культурні та географічні особливості.

Практична значущість дослідження полягає у поглибленні розуміння мови, збагаченню словникового запасу та культурних аспектів, покращенні комунікативних навичок.

Ключові слова: фразеологізми, їжа, українська мова, англійська мова, культурні аспекти, географічні аспекти, історичні аспекти.